

Egzegeza SZ – Izbor iz Petoknjižja
petkom u 11:00
<http://amdg.eu/tfmvi>

Petoknjižje

(Tora – Zakon)

Božja Riječ na početku velikih religija

doc. dr. sc. Niko Bilić, FFRZ

<http://amdg.eu> → nastava
amdg.eu/tfmvi

Što je čovjek?

**Antropološki vidik stvaranja svijeta u
Post 1s**

Adam = Čovjek

- ❑ *Od čega* (Post 2,7)?
- prah + dah
- אדם *'ādām* (Post 2,7 אדמה *'adāmâ*)
- zemljan, zemaljski
- = עפר מן האדמה *'āfār mîn ha'adāmâ*
- “prah *od* zemlje”
koji prima
- נשמת חיים *nišmat hajjîm*
- “dah života” od Boga

Slika Božja - *jedina*

- צלם אלהים [šélem 'elohîm]
(Post 1,27; 9,6)
 - usp. Izl 20,4; Mk 12,15-17
 - ⇔ “Ne pravi sebi lika!” (Izl 20,4)
 - “Bogu Božje” (Mk 12,17)
 - Bliskost u Post 5,3?
 - Dijete roditelju
- Zajedništvo: načini*mo*! (1,26)
 - → stvori *ih* (v27)
 - Nije dobro da je sam (2,18)
- קרא *qārá'* prozvati:
 - 2,19; 3,20 (usp. 1,5.8.10)
 - sve životinje; Eva

- Čovjek u 1,28; 5,2; 9,1
- Blagoslovljen
- “Ti ćeš biti blagoslov” (12,2)
 - Abraham
- Melkisedek blagoslivlja (14,19)

Plodnost

- Prva zapovijed (Post 1,28)
 - = blagoslov
 - Budite plodni i rastite!
- Metoda u **Iv 15,5?**
- *“Tko ostaje u meni, taj donosi mnogo roda” (Iv 15,5)*
 - *“Ja u njemu”* – slika Božja
- Izabrao sam vas... (**15,16**)
 - Plod koji ostaje
- Obilat rod u **12,24?**
 - Pšenično zrno
- Rast: **Ef 4,13**
 - Savršen čovjek (Ef 4,13)
 - Uzrast punine Kristove (Ef 4,13)

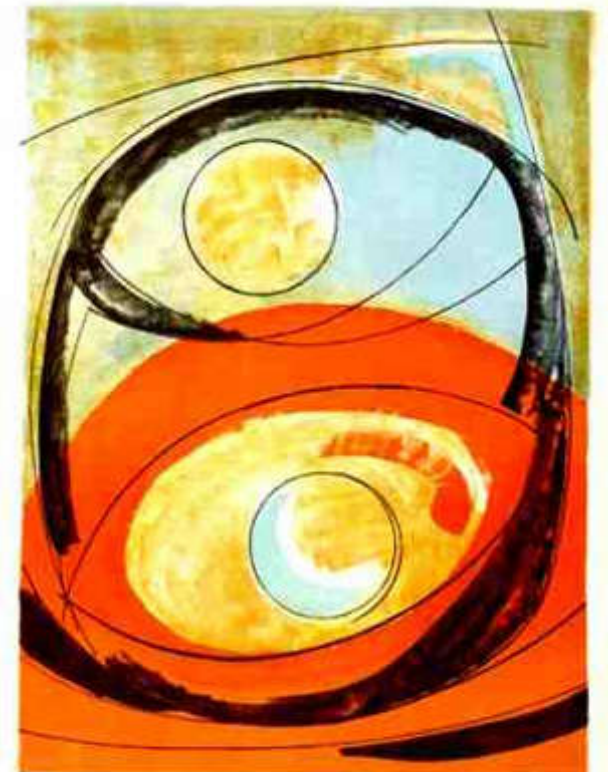

Evolucija na početku Biblije

**Razvoj vrsta u “prvom
izvještaju o stvaranju”**

Složenost (Post 1,1-2,4a)

- **הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ** *haššamájim v^eha'árec* (Post 1,1; 2,1.4)
- **nebo i zemlja**
 - Sve, svemir – usp. “sve” Post 2,3
 - Božanski i ljudski svijet
- **בָּרָא** *bārá'* – stvoriti
- **Kompleksno stvoren (1,4.6s.14.18)**
- **Bog odjeljuje: בָּדֵל** *vajjabdel*
 - Svjetlo – tama (4; 18)
 - Vode gore i dolje (6s)
 - Dan – noć (14)

Barbara Hepworth, Postanak, litografija, 1969.

Samostalnost

■ Samostalnost i razvoj kao zadatak

- “prema svojoj vrsti”
1,11.12.21.24.25 (10x)

- Stabla (11.12)
- Trava (12)
- Morske životinje, ptice (21)
- Kopnene životinje (24)
- Zvijeri, stoka, gmizavci (25)

■ Post 1,11.12.29

■ “u sebi svoje sjeme”

- Stabla (11.12)
- Bilje, stabla (29)

■ “budite plodni” 1,22.28

■ “demitologizacija”

- sunce i mjesec
božanstva? (16)
- nebesa također
stvorenje (1,1; 2,1.4)

Egzegeza SZ – Izbor iz Petoknjižja
petkom u 11:00
<http://amdg.eu/tfmvi>

Čovjekovi počeci

Negativna evolucija u Post 1-5

Čovjek stvoren za zajedništvo

- Slika Božja: “načinimo!” (Post 1,26)
- → čovjek: stvori ih (v27)
- Nije *dobro* (!) da bude sam (2,18)
 - *Muško i žensko u 1,27s; 5,2?*
- Stvoreni, blagoslovljeni
 - *Uzajamnost muža i žene u 2,18.20?*
- “kao što je on” (2,18.20) –
koja ide ususret, pred njim je
- “Rebro” (2,22), “bok” – dragocjenost, nutrina, živo tkivo
 - ⇔ ostala bića u 2,19?
 - “od zemlje” (אדמָה *'adamâ* 2,7.19)
- Ista srž: “kost” i “meso” (2,23)

Jedno tijelo

- ❑ Čovjek progovara u Post 2,23:
- u susretu s drugom osobom
- אִשָּׁה \ אִישׁ 'iš/'iššâ:
muž – žena, on – ona (2,23)
- ❑ Međusobni odnos u 2,24?
- prionut će uza ženu (2,24)
 - ❑ *Moja kost, moje meso* (2,23)
 - ❑ Duša se moja k tebi privija (Ps 63,9)
- Jedno tijelo: בָּשָׂר *bašar*, σάρξ [sarks]
– meso, (smrtno) tijelo (Post 2,24)
 - ❑ Zajedništvo i u slabosti, umiranju
 - ❑ “Ostaviti oca i majku”
 - ❑ Osnovati novu obitelj

Prijevvara

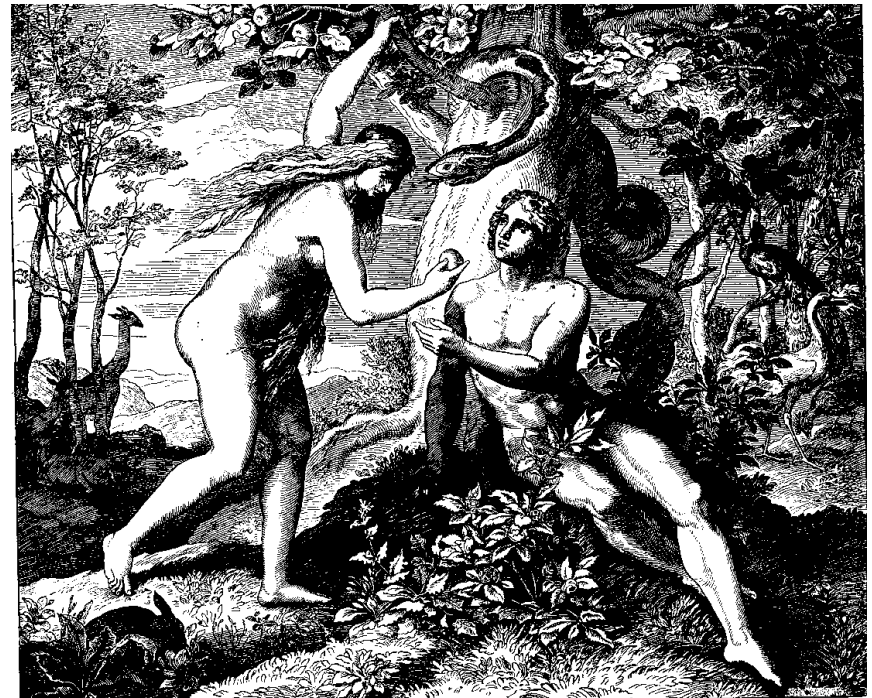
Hieronymus Bosch, Raj zemaljski, 1485-90.
Museo del Prado

- Uloga muža u Post 3,1-5?
- ⇔ “moje” (2,23), “prionuti” (v24)
- **Ijubljena odabranica ostavljena – sama!**
 - Nije dobro da čovjek bude sam (2,18)
- **Žena ispravlja laž iz 3,1:**
 - “smijemo jesti” (3,2)
- **Odakle zna za upozorenje u 3,3: plod drva nasred vrta (usp. 2,17)?**
 - Uspostavlja komunikaciju, sluša i pamti
 - Pooštrava?
 - “jesti” (2,17) → “dirnuti” (3,3)

Zmijske laži

- Univerzalna zabrana:
 - Ni s jednog drveta (Post 3,1 ⇔ 2,16)
 - “slobodno jedi!” (2,16)
- izokrenuto upozorenje (2,17 ⇔ 3,4)
 - “sigurno ćeš umrijeti” (2,17)
 - “ne, nećete” – poetski? (3,4)
- spoznaja zla (עַד־יָדָאֵ 3,5)
 - Što Bog do sada vidi (7x)
 - dobro!
 - Nije dobro... (2,18)
- Zbrka: ljudsko *intimno spoznavanje* dobra i zla

Ljudska ranjivost

- ❑ Zajedništvo muža i žene u Post 3,6-8?
- oboje jedu (v6)
- otkrivaju izloženost (v7)
- → skrivaju se (v8)
 - ❑ strah v10 (↔ nisu se stidjeli 2,25)
- Adam progovara Bogu (3,10.12)
 - ❑ Nakon grijeha
 - ❑ Optužuje ženu (v12)
- “Prevarila me zmija” (3,13)
 - ❑ Eva u dijalogu s Bogom
- “poslušao si glas svoje žene” (3,17)
 - ❑ Adam osuđen jer nije *slušao Božji glas*
 - ❑ zemlja prokleta zbog njega (17)

Poslije sloma

- Čovjek daje ime (! Post 3,20)
- majka *svih živih* (3,20)
 - Palima Bog daje novu priliku
- primaju zaštitu od Boga (v21)
- odijelo (v21)
- odvojeni od Boga (v22-24)
 - Zapriječen pristup *drvu života*
- Adam *poznaje* Evu (4,1)
 - **יָדָע** *jada* – blisko poznavanje (usp. Lk 1,34)
 - što su sve prošli?

© The Fitzwilliam Museum, Cambridge, UK

Nositeljica pra-evanđelja

- “Abela ubi Kajin” (4,25)
- slomljeno majčino srce (4,25)
 - roditelji bez aktivne uloge
- dobivaju sina Šeta (4,25; 5,3)
 - “Bog mi dade drugoga potomka”
 - “Adam je imao još sinova i kćeri” (5,4)
 - ⇔ muke rađanja (3,16; usp. Iv 16,21)
- Bez prigovora, optužbe
- *πρωτοευαγγέλιον protoeuangelion* u 3,15:
- Njezin potomak pobjednik nad zmijom (3,15)
 - Žena u porođaju (Otk 12,2)
 - Od žene bi rođen (Gal 4,4)

